

POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCE

Doktorand: Mgr. Jiří Bálek
Název disertační práce: Postavení kontrolního orgánu akciové společnosti řídicí koncern
Studijní program: Teoretické právní vědy
Studijní obor: Obchodní právo
Školitelka: prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

Oponent: doc. JUDr. Tomáš Dvořák, PhD.
Pracoviště opONENTA: Katedra obchodního práva a Katedra občanského práva Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni

I.

Rozhodnutím děkana Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze prof. JUDr. Radima Boháče, PhD. ze dne 4. 6. 2024 č. j. UKPF/320514/2024, jsem byl jmenován oponentem výše uvedené disertační práce; vzhledem k tomu se podává tento posudek.

II.

Disertační práce byla prověřena antiplagiátorskými systémy Univerzity Karlovy v Praze. Systém Theses vyhodnotil u disertační práce maximální podobnost 7 % a systém Turnitin vyhodnotil maximální podobnost 23 %. Při podrobném přezkumu nicméně bylo zjištěno, že oba systémy vyhodnotili podobnosti toliko u odkazů na zdroje, citace zákonné úpravy, přímé citace a různé dílčí obecné formulace. Vzhledem k tomu nelze výstupy z obou systémů hodnotit jako důkaz plagiátu. Ani při vlastním přezkumu práce pak nebylo zjištěno nic, co by nasvědčovalo podezření z plagiátorství.

III.

Při posuzování každé disertační práce je třeba provést její hodnocení komplexně, tj. ze všech relevantních hledisek.

Disertační práce má celkem 150 číslovaných stran (včetně titulního listu, čestného prohlášení doktoranda, obsahu, seznamu literatury, seznamu použitých zdrojů a abstraktu v českém i anglickém jazyce), což se jeví být na první pohled relativně málo se zřetelem k pracím tohoto druhu. Na druhé straně ovšem nelze přehlížet, že pro kvalitu a úroveň disertační práce není rozhodným kritériem její (ne)objemnost, nýbrž obsah, a dále že rozsah disertační práce vyhovuje požadavkům stanoveným v čl. 74 odst. 1 Pravidlech pro organizaci studia na PF UK, ve znění účinném od 1. 10. 2023 (pro úplnost se dodává, že oponent nekontroloval rozsah práce, nýbrž při hodnocení jejího rozsahu vyšel z prohlášení doktoranda obsaženého v disertační práci o jejím celkovém rozsahu).

Pokud jde o práci s prameny, nelze přehlédnout, že disertační práce obsahuje značné množství použité literatury i dalších pramenů domácí i zahraniční (anglojazyčné a německojazyčné) provenience v celkovém úhrnu převyšujícím stovku prací, což lze kvitovat jednoznačně kladně, a taktéž judikaturu. Zahraniční literatura přitom v práci neslouží jen jako ornament dávající najevo, že se s ní doktorand seznámil, nýbrž je s ní v hojně míře v textu smysluplně pracováno.

Dále je třeba poukázat – z pohledu oponenta – na další významné pozitivum disertační práce, a to na poměrně rozsáhlou a především funkční komparaci se zahraničními právními úpravami, a to s nikoliv jen právní úpravou jediné země.

Jde-li o vhodnost a aktuálnost tématu, pak proti tomu nelze mít žádnou námitku. Téma je jak v poměrech domácích, tak i zahraničních již po celá desetiletí velmi aktuální a zkoumané, což zřetelně dokládá značné množství i doktorandem užitě odborné a vědecké literatury.

IV.

Po věcné stránce jsou k textu následující jednotlivé připomínky:

1. Doktorand v hojné míře využívá judikaturu a řádně ji cituje, ovšem u žádného judikátu není uveden zdroj, odkud byl judikát převzat. To nevádí i judikatury Ústavního a Nejvyššího soudu, která je již léta dostupná přes příslušné webové portály obou soudů, představuje však problém u rozhodnutí vrchních a krajských soudů, která jsou dostupná nepoměrně hůře a někde dokonce nejsou dostupná vůbec.

2. Formálně logickou chybu představuje tvrzení, že „Řízené osobě tudíž vznikem účasti na koncernu (či jiné formě podnikatelské seskupení) nevzniká automaticky požadavek na zavedení principů corporate governance, avšak řídicí osoba bude zpravidla o takové dobrovolné podřízení se principům corporate governance u řízených osob usilovat.“ (s. 17, poznámka 41). Pokud řídicí osoba nařídí podřízené osobě podrobení se principům corporate governance, pak jde o podřízení povinné, nikoliv dobrovolné, neboť řízená osoba se prostě podřídit musí.

3. Není zřejmé, jaký má smysl opakované zdůrazňování, že institut statutárního ředitele by již zrušen (s. 17, poznámka 44; s. 18, poznámka 47).

4. Jako více či méně zbytečné se jeví doslovné citace kodexu správy a řízení společností ČR (s. 19), odborné literatury (např. s. 21, 23, 24, 35 aj.), judikatury (s. 25 aj.). Oponent netvrdí, že veškeré tyto doslovné citace jsou automaticky zbytečné, nicméně k tomuto postupu by mělo být přistupováno jen výjimečně tam, kde je to opravdu nezbytné a funkční.

5. Není zřejmé, podle jakého pravidla je v celé disertační práci opakovaně (ne)užíváno před paragrafovou zkratkou slova „ust.“.

6. Jako sice nikoliv meritorně chybné, nicméně nepřiliš vhodné považuje oponent užití citací textů toliko z internetových stránek (např. s. 29 aj.). Nelze totiž přehlížet, že dojde-li ke změně nebo zrušení citované internetové stránky, bude odkaz reálně nedohledatelný, což u citací tradičních pramenů zpravidla nehrozí; to platí zejména tam, kde lze citovat tištěný originál. Na druhé straně je však užívání internetových zdrojů v právní vědě i praxi stále častější, takže v tom nelze shledávat zásadnější závadu.

7. Není zřejmé, co je to „výbor právní rady“ (s. 34, poznámka 122) – snad výbor správní rady?

8. Není zřejmé, proč jsou poznámky pod čarou 123 (s. 34) a 128 (s. 35) obsahově totožné.

9. Doktorand v souladu s obvyklou právní terminologií hojně užívá v prakticky celé disertační práci pojmu „jednat“ v příslušném gramatickém tvaru. Je však třeba upozornit, že ne vždy je užití tohoto termínu po rekodifikaci soukromého práva – viz termín „právní jednání“ – vhodné. Např. na s. 64 formulace „jedná-li se o právní jednání“ je jednak stylisticky klopotná, jednak správně má formulace znít „jde-li o právní jednání“.

10. K výměně člena voleného orgánu obchodní korporace lze přistoupit vždy (tyto osoby nemají žádnou „definitivu“ před uplynutím jejich funkčního období); tato možnost není vázána na neuposlechnutí pokynu řídící osoby (s. 70). Oponent programově ponechává stranou odpověď na otázku, zda tato zákonná úprava je či není rozumná.

11. Předložená disertační práce je prací vědeckou; vzhledem k tomu je také determinován okruh jejích čtenářů, kterými z povahy věci zpravidla nejsou laici. Se zřetelem k tomu je zcela nedůvodné uvádění vnitřních odkazů v podobě „k tomu viz kapitola ...“ (např. s. 28 aj.).

12. Ustanovení § 53 odst. 2 ZOK dopadá na omezení nebo vyloučení odpovědnosti člena voleného orgánu jednáním obchodní korporace, jejímž členem voleného orgánu je; extenzivní výklad autora stran zdánlivosti takovéto „vnitropodnikové smlouvy“ je dosti sporný (s. 71). Nepoměrně spíše je zde využitelný § 588 ObčZ – absolutní neplatnost takové smlouvy pro hrubý rozpor se zákonem (konkrétně s § 159 ObčZ), jestliže to smysl a účel zákona vyžadují, popř. též i pro hrubý rozpor se zákonným principem jednání v souladu s dobrými mravy.

13. Příklad s výpočtem efektivity jednotného řízení (s. 88) je značně diskutabilní. Jednak ani koncepce koncernu jako takového ani právní řád ČR nevyžadují, aby řídící osoba byla vždy jediným společníkem řízených osob, jednak § 81 odst. 1 ZOK umožňuje dávat závazné pokyny stran obchodního vedení i orgánům řízení osoby, kterou není stoprocentní dceřiná společnost.

14. Použití pojmu „statutární orgán“ pro „board of directors“ v anglosaském právu není příliš vhodné, neboť koncepce statutárního orgánu v právním řádu ČR není stejná jako v anglosaském právu (s. 112 aj.).

V.

Jazykově je disertační práce na solidní úrovni, byť některé formulace nejsou vždy právě optimální (např. „správní rada nabytá kontrolní působností“ – s. 19).

Překlepy nebo jiné drobné písařské apod. chyby (např. „účinnek“ – s. 126; „koncernů, které byli historicky“ – s. 115) jsou vcelku ojedinělé, ovšem až na dvě výjimky. V některých poznámkách pod čarou se objevují tečky tam, kde podle Pravidel českého pravopisu nemají být (např. „Shodně viz. Rozsudek“ a „Viz. Rozsudek“ – obě s. 25, poznámky pod čarou 91 a 92; „Shodně. Tamtéž“ – s. 91, poznámka 295). A dále zkratka „z.o.k.“ neodpovídá ani obvyklému úsu při psaní zkratk právních předpisů, ani Pravidlům českého pravopisu.

Úprava disertační práce je jinak v souladu s obvyklými požadavky kladenými na disertační práce.

VI.

Doktorandovi se předkládá následující otázka k obhajobě:

Jaké legislativní změny právní úpravy podnikatelských seskupení *de lege ferenda* by doktorand pokládal za vhodné a užitečné?

VII.

Po celkovém posouzení předložené disertační práce jsem dospěl k závěru, že předložená disertační práce – byť s řadou výhrad a připomínek výše uvedených – splňuje požadavky kladené na disertační práce.

Se zřetelem k výše uvedenému proto disertační práci Mgr. Jiřímu Bálkovi doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertačních prací.

V Plzni, dne 24. 6. 2024

doc. JUDr. Tomáš Dvořák, PhD.